

Skärtorsdagens kväll

”Alla skall förstå ...”

Han steg upp från bordet, tog av sig manteln och band en handduk om livet. Sedan hällde han vatten i tvättfatet och började tvätta lärjungarnas fötter och torka dem med handduken som han hade bundit om sig. När han kom till Simon Petrus sade denne till honom: ”Herre, skall du tvätta mina fötter!” Jesus svarade: ”Vad jag gör förstår du inte nu, men senare skall du fatta det.” Petrus sade: ”Aldrig någonsin får du tvätta mina fötter!” Jesus sade till honom: ”Om jag inte tvättar dig har du ingen gemenskap med mig.” [...]

När han hade tvättat deras fötter och tagit på sig manteln och lagt sig till bords igen sade han till dem: ”Förstår ni vad det är jag har gjort med er? Ni kallar mig mästare och herre, och det med rätta, för det är jag. Om nu jag, som är er herre och mästare, har tvättat era fötter, är också ni skyldiga att tvätta varandras fötter. Jag har gett er ett exempel, för att ni skall göra som jag har gjort med er.” (Joh 13:4–8, 12–15)

Vårt påskfirande börjar på skärtorsdagens kväll. I och med den kvällen inleds *Triduum sacrum*, de heliga tre påskdagarna: långfredagen, påskafton och påskdagen. (I kyrkans liturgi börjar helgdagar alltid kvällen före.)

Evangelisten Johannes inleder sin skildring av Jesu sista påsk med ett slags överskrift: ”Det var strax före påskhögtiden och Jesus visste att hans stund hade kommit, då han skulle lämna världen och gå till Fadern. Han hade älskat sina egna som levde här i världen, och han älskade dem intill slutet” (Joh 13:1). Så beskriver han den sista måltiden med fottvagningen och Jesu avskedstal till lärjungarna. ”Överskriften” ger en nyckel både till det och till allt som följer. Att Jesus tar avsked från de sina med en stark gest (fottvagningen) och med vad han säger till dem, och att han sedan går ut till Getsemane, blir arresterad, blir dömd till döden, släpar sitt kors ut till Golgota, ger sitt liv på korset, blir begravd och sedan uppstår och visar sig uppstånden – allt detta innebär att han ”lämnar världen och går till Fadern”. Han, som för en begränsad tid levt som människa bland människor, går över till en ny tillvaro, en osynlig tillvaro hos sin Fader. Och därmed börjar en ny epok, en ny etapp i hans relation till världen: den osynliga närvarons epok.

Evangelisten passar också på att sammanfatta vad hela Jesu livsgärning här på jorden har präglats av: ”Han hade älskat sina egna som levde [och lever] här i världen, och han älskade dem [visade sin kärlek till dem] intill slutet.” Allt han hade gjort och sagt hade varit uttryck för denna kärlek, och den var också drivkraften bakom att han frivilligt gav sitt liv. Och fottvagningen sammanfattade all den kärlek han hade visat tidigare och föregrep samtidigt den yttersta kärleksakten, döden på korset.

Jesus ger fottvagningen en dubbel betydelse. För det första är den något som lärjungarna inte kan vara utan: ”Om jag inte tvättar dig har du ingen gemenskap

med mig”, som han säger till Petrus. Ungefär: om jag inte får göra dig den tjänsten att totalt utblotta mig själv för dig, kan du aldrig förenas med mig. Gemenskapen med honom förutsätter att han får fullgöra den yttersta uppoffringen och slavtjänsten, den förnedrande död på korset som fottvagningen är en symbol i förväg för. Utan den kan ingen förenas med honom.

För det andra är fottvagningen en förebild: ”ni skall göra som jag har gjort med er”. Det han ”säger” till de sina i handling, genom att tvätta deras fötter, det återkommer han till flera gånger i avskedstalet: ”Ni skall älska varandra så som jag har älskat er.” Den medmänskliga tjänsten och omtanken gör honom närvarande, ungefär som sakramenten gör det. Utan den kan ingen vara hans lärjunge.

I skärtorsdagskvällens kollektbön heter det:

Herre, vår Gud,
du låter oss fira ett stort och underbart mysterium:
det nya förbundets eviga offer,
den måltid Kristus instiftade kvällen före sitt lidande,
den gåva som förenar kyrkan i kärlekens gemenskap.
Låt oss ur detta sakrament få liv och kraft,
så att vi fullkomnas i kärleken.

Just i år kan vi inte delta som vi brukar i eukaristin. Men vi kan förenas i vårt inre med honom och be honom vara hos och i oss *som om* vi tog emot honom i komunionen:

Låt oss ur denna inre förening med dig få liv och kraft,
så att vi fullkomnas i kärleken.

Anders Ekenberg